

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБЛІКОВО-СТАТИСТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ XVI - ПОЧАТКУ XVIII ст. ПРИ ПРОВЕДЕННІ ГЕНЕАЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розглянуто питання використання обліково-статистичних матеріалів в генеалогічних дослідженнях, охарактеризовано інформаційний потенціал таких джерел, як люстрації, Реєстр Війська Запорізького, присяжні книги, компоти, ревізії козацьких полків, та з'ясовано їх значення для генеалогічного дослідження.

Однією з прикметних особливостей українського сьогодення є відродження інтересу людей до своїх коренів, бажання якомога більше дізнатися про життя предків. Така масова зацікавленість людей своїм соціальним та історичним корінням є закономірним процесом. Про це писав ще відомий етнограф Г.Булашев: *“Самим українцям треба твердо пам'ятати, що будь-який поступальний рух на шляху прогресу не тільки зумовлюється, але й цілковито ґрунтується на його житті попередньому; а тому конче треба, як мовиться, наперед самовизначитися, з'ясувати собі справжнє статус кво, перш ніж кидатися, не оглядаючись, уперед”*¹. Питаннями відтворення минулого родів, установами родинних зв'язків займається одна з найдавніших наук - генеалогія. З набуттям Україною незалежності почався новий етап у розвитку української генеалогії. Нині перед українськими дослідниками постали нові завдання. Одним з них є необхідність нового осмислення джерельної бази генеалогічних досліджень та запровадження до наукового обігу таких генеалогічних джерел, інформаційний потенціал яких можна буде використати при дослідженні родоводів різних верств українського соціуму. Отже, актуальність обраної теми обумовлена зростанням попиту на генеалогічні знання, у зв'язку з чим виникла потреба виявлення та характеристики документів, що містять інформацію генеалогічного змісту і на підставі яких можна реконструювати родоводи усіх верств українського соціуму.

В процесі опрацювання джерельної бази генеалогічних досліджень було з'ясовано, що вона є різноманітною і представлена великою кількістю різнорідних документів. Одним з найважливіших джерел є обліково-статистичні документи, що з'явилися внаслідок масових описів, переписів населення. Дослідники звертаються до них при вивченні різноманітних питань з соціальної, економічної, політичної історії України, а також історії народонаселення та історичної демографії². Велика насиченість цих матеріалів іменами, прізвищами та географічними назвами також може бути у нагоді дослідникам з історичної філології, топоніміки, ономастики тощо. Радянськими істориками матеріали ревізійних переписів використовувалися в ряді досліджень з генеалогії оподаткованих станів та історії родини³.

Останнім часом до обліково-статистичних матеріалів все частіше почали звертатися українські науковці при здійсненні генеалогічних досліджень. Вперше про їх цінність поінформував В.Любченко. Характеризуючи основні групи джерел до селянської генеалогії Поділля, він зазначив, що найдавнішим, але, на жаль, єдиним за

значний відтінок часу (з середини XVI і до початку XVIII ст.) вартим уваги генеалогічним джерелом щодо селянства Поділля є акти люстрації подільських староств від 1565 р., в яких по кожному селу зазначалися імена та прізвища (якщо такі були), а також соціальний стан голів усіх селянських родин. Але найкращим масовим джерелом до селянської генеалогії Поділля першої половини XIX ст., на думку дослідника, є ревізькі казки, укладені внаслідок загальноросійських ревізьких переписів оподаткованого населення⁴.

Найбільш детально питання використання матеріалів переписів як джерела з генеалогії селян Поділля розглянуто у працях Ю.Легуна⁵, який вважає, що *“саме державні облікові та статистичні матеріали володіють найціннішою рисою для джерел генеалогічного пошуку на початковому етапі цієї роботи - максимальним охопленням населення”*. Але, зазначає дослідник, ці матеріали, зокрема ревізійні списки, у сенсі генеалогічному, досі не склали предмету окремого дослідження. На його переконання, *“причини такого стану криються у загалом зародковій стадії досліджень селянської генеалогії в Україні та в специфіці роботи з первинними матеріалами переписів, використання яких є справою надзвичайно трудомісткою та клопітною”*⁶.

Цікавими для проведення різноманітних досліджень є і матеріали Генерального (Румянцевського) опису Лівобережної України (1765-1769 рр.). Початок його дослідженню був покладений О.Лазаревським, який у 1866 р. відшукав частину Румянцевського опису і почав друкувати знайдені матеріали на сторінках *“Черниговских губернских ведомостей”*⁷. Це сприяло появі низки праць і статей, автори яких використовували матеріали опису при дослідженні соціально-економічного становища різних верств населення Гетьманщини⁸. Питання організації та проведення опису по всіх десяти полках досліджували Д.Багалій, Н.Василенко, а пізніше Г.Максимович⁹. У 1924 р. два семінари Вищого типу, секції української історії та економічної історії України при Київському інституті народної освіти ім. Драгоманова були присвячені дослідженню Румянцевського опису. Основним доповідачем був О.Оглоблин, який знайомив присутніх з історією проведення Румянцевського опису, його історіографією та тогочасним станом дослідження цих матеріалів¹⁰. Радянські історики зверталися до матеріалів опису для з'ясування питань землеволодіння та соціально-економічного становища населення¹¹. У 1959 р. Центральний державний історичний архів УРСР у Києві з метою полегшення роботи з документами фонду підготував *“Показчик населених пунктів”* до Генерального опису¹². Останнім часом дослідники, використовуючи матеріали Генерального опису, вирішують інші, окрім вищезазначених, питання. Наприклад, Ю.Волошин залучив їх для вивчення старовірських поселень, що знаходилися у Стародубському та Чернігівському полках Гетьманщини, вважаючи, що це *“джерело дозволяє визначити час появи перших поселенців, шляхи і джерела їхньої міграції до Стародубщини; дає можливість простежити деякі генетичні механізми збереження традиційної старообрядницької культури; а також показати особливості економічного розвитку”*¹³.

Таким чином, матеріали Генерального опису Лівобережної України є надзвичайно багатим джерелом, в якому знайшли відбиток різноманітні сторони життя українського народу другої половини XVIII ст. Однак, генеалогічний аспект цього джерела залишається, поки що, поза увагою дослідників. Хоча, слід зазначити, що незважаючи на відсутність характеристики інформаційного потенціалу матеріалів опису як генеалогічного джерела, дослідники вже давно використовують інформацію з них для реконструкції родоводів. Так, О.Лазаревський був одним з перших, хто використав

відомості з Генерального опису для відтворення “мережі” родинно-свояцько-дружніх відносин у роді¹⁴. Також ці матеріали були одним із джерел, яким користувався В.Модзалевський, працюючи над своїм “*Малороссийским родословником*”.

З метою отримання генеалогічної інформації до матеріалів Румянцевського опису звертався відомий український історик О.Оглоблин. Так, серед генеалогічних матеріалів фонду О.Оглоблина, що зберігається у ЦДАВО України, є картки з відомостями, які знайшов дослідник при опрацюванні результатів Генерального опису 1765-1769 рр. Пізніше він використовував цю інформацію при написанні генеалогічно-біографічних нарисів, що увійшли до його відомої книги “*Люди Старої України*”, про що свідчить неодноразове посилання на матеріали опису у списках джерел, а також його цитування для підтвердження своїх думок. Так, у розвідці, присвяченій Архипу Худорбі, дослідник, піддаючи сумніву легенду про походження родоначальника роду, спирався на відомості, почерпнуті з матеріалів Румянцевського опису. Зокрема він писав: “*Чи існував той Михайло Кіндратович - це хай буде на сумлінні складачів Худорбіївської генеалогії в кінці XVIII ст. Але маємо поважні підстави сумніватися, що цей родоначальник був справді такий значний. Адже у компуті Стародубського полку 1723 року записаний у селі Комані козак Павло Худорба з синами Семеном і Василем, що “в одном дворе и хате живут и с отеческого грунта служат”*”. Нащадки Семена Павловича Худорби (син Отрох Семенович та його діти) зубожіли і перейшли у козаки-підпомічники, якими вони й записані в актах Румянцівської ревізії 1767 р., разом з іншими Худорбами (козаки-підпомічники Василь Ігнатович Худорба, Яків Худорба та інші). У 1767 р. в селі Комані жив виборний козак (“*издревле козак*”) Михайло Омеляненків (Омеляненко) Худорба, “*уроженец того села*”, 50 років¹⁵.

Використовував матеріали Генерального опису і відомий сільський історик-генеалог К.Кушнір-Марченко. У його особовому фонді зберігається зроблена ним власноруч копія ревізії 1767 р. Переяславського полку Іркліївської сотні “*всіх сіл на горі і низу суцїх*”¹⁶.

Нині кожен бажаючий може ознайомитися з матеріалами Генерального опису, які зберігаються у Центральному державному історичному архіві України у Києві¹⁷.

Таким чином, питання використання обліково-статистичних матеріалів у генеалогічних дослідженнях ще не знайшли системного висвітлення. Тому вважаємо за необхідне розкрити інформаційний потенціал матеріалів перепису населення як генеалогічного джерела і з’ясувати їх значення для генеалогічного дослідження.

Обліково-статистичні джерела виникли внаслідок суто практичних потреб суспільства й органів влади, що були викликані необхідністю мати відомості про кількість населення, спроможного платити податки або здатного нести військову службу та виконувати різноманітні повинності.

Починаючи з середини XVI ст. на території України проводилися різноманітні переписи населення. Перші вірогідні згадки про обліки населення на території України зустрічаємо вже у літописах XIII ст., де, зокрема, було зафіксовано, що у 1245 р. в Києві татари усіх жителів “*сочтоша ... в число и почаша на них дань иматъ*”¹⁸. Тоді з наказу Батия було пораховано населення у Київському і Чернігівському князівствах, для чого були прислані спеціальні “*численці із татар*”, або як їх ще називали, “*баскаки*”. Такі обліки також були проведені у 1257, 1259, 1273 і 1287 рр.¹⁹ Матеріали цих переписів не збереглися.

Як показав аналіз описів українських архівів, в архівосховищах України відклався великий масив документів, які були створені у результаті переписів різних верств

населення у різні періоди історії на українських землях. Здавалося, що за їх допомогою легко можна дослідити генеалогію будь-якого роду. Але під час детального ознайомлення з цими документами з'ясувалося, що вони відрізняються структурно, змістом та якістю зафіксованої в них генеалогічної інформації. Тому вважаємо за необхідне провести класифікацію обліково-статистичних джерел залежно від того, яку саме генеалогічну інформацію вони містять.

1. Списки-переліки імен і прізвищ осіб із зазначенням місця проживання чи військової служби у певний період. Це - матеріали люстрацій, компути, реєстри козаків, списки присяжних.

2. Списки-переліки імен і прізвищ осіб, членів їх родин (жінка, діти, брат, сестра, зять, племінник тощо). Це - компути і ревізії козацьких полків.

3. Документи, в яких зафіксована родинно-біографічна інформація: прізвище, ім'я, вік чи дата народження, місце народження чи проживання людини, аналогічні відомості про членів її родини. Це - матеріали Румянцевського опису, загальноросійських ревізій, подвірні переписи, погосподарські книги.

У цій статті охарактеризуємо основні документи з перших двох груп і з'ясуємо обсяг інформації, який дає можливість розглядати їх в якості генеалогічного джерела.

Як вже зазначалося, до першої групи входять ті документи, в яких зафіксовані імена та прізвища осіб з зазначенням їх місця проживання чи військової служби.

Найдавнішими є матеріали люстрацій. Люстрації (польс. *lustracja* - перевірка, від лат. *lustrum* - податний або фіскальний період) - періодичні описи державних маєтків, міст, замків, які проводилися у Речі Посполитій з метою оцінки господарсько-фінансового стану королівських маєтностей для встановлення державного податку - кварти. Вони проводилися протягом XVI-XVIII ст. спеціальними комісіями за ухвалою сейму Речі Посполитої на спеціально розроблених формулярах; спочатку без певної періодичності (1523, 1548, 1558 pp.), а з 1562 р. - один раз на п'ять років²⁰.

Матеріали люстрацій дають уявлення про категорії населення, стан міст і сіл, промисли, забезпечення населення землею. Вони містять відомості про ліси, ставки, млини, сіножаті, проведення ярмарок тощо. Найчастіше ці матеріали використовують при вирішенні питань генеалогії окремих магнатсько-шляхетських родів²¹. Адже, як правило, у матеріалах люстрацій подавалася докладна інформація про привілеї, надані містам, цехам та окремим особам. У багатьох випадках люстратори у люстраційному протоколі подавали у повному вигляді різного роду привілеї, декрети, а також скарги, протести цехів, сільських громад та окремих осіб.

Щодо інших верств населення з матеріалів люстрацій можна тільки дізнатися імена, прізвища та місце проживання їх представників у рік проведення люстрації²². Подібну інформацію містять і подимні реєстри Київського воєводства за 1628-1631, 1640 pp.²³

Справу оприлюднення матеріалів люстрацій розпочали Київська археографічна комісія і Наукове товариство ім.Т.Шевченка. Так, у сьомій частині "*Архива Юго-Западной России*" вміщено ревізії королівщин руських земель Корони за 1570 р.²⁴ Ця робота була продовжена Інститутом української археографії та джерелознавства ім.М.С.Грушевського НАН України. У 1999 р. був випущений довідник, до якого увійшли реєстр рукописних текстів люстрацій та інших пов'язаних з ними архівних матеріалів, алфавітний покажчик видань, що містять тексти люстрацій та фрагменти з них, хронологічний перелік публікацій матеріалів люстрацій, відомості про українські староства, які описувалися під час люстрацій²⁵.

У 1649 р. урядом Б.Хмельницького була складена унікальна пам'ятка історії українського народу XVII ст. - Реєстр Війська Запорізького. Як зазначив Я.І.Дзира, це

- "національний паспорт 40 тис. голів родин, тобто понад чверть мільйонного населення, якщо рахувати українську середньовічну родину п'ятидідною"²⁶. Нині Реєстр Війська Запорізького 1649 р. зберігається у Російському державному архіві давніх актів у Москві (РДАДА) (Рукописне зібрання Ф.Ф.Мазуріна, ф.196, оп.1, спр.1691, арк.1- 449) у вигляді рукописної книги. Вперше цей реєстр був виданий Осипом Бодяньським спочатку в "*Чтениях в императорском Обществе истории и древностей российских при Московском университете*" (1874, кн.2, 3), а згодом у 1875 р. окремою книгою. Але, незважаючи на те, що ця публікація О.Бодяньського вже давно перетворилася на раритет, науковці вважають її неповною і такою, що не зовсім відповідає оригіналові²⁷. У середині 1990-х років ці матеріали були перевидані²⁸.

Даний Реєстр є переліком імен та прізвищ представників козацького стану із зазначенням полку, в якому несли військову службу. Це джерело, як зазначає Ю.Мицик, дає достатньо чіткі критерії для визначення соціального походження ядра українського війська, прояснює біографії багатьох чільних керівників Війська Запорозького, врешті, є незамінним при дослідженні генеалогії²⁹. Матеріали Реєстру досить активно використовували при складанні родоводів такі відомі генеалози, як О.Лазаревський, В.Модзалевський, О.Оглоблин. Звертаються до них і сучасні дослідники³⁰. Але слід зазначити, що використовувати це джерело необхідно обережно. Так, київський дослідник О.Алфьоров, досліджуючи рід Голубів за списками Реєстру, прийшов до висновку, що "*головною проблемою, яка постає перед дослідником, є встановлення вірності віднесення окремо згаданого прізвища до певного роду, оскільки цілком імовірна можливість зустрічі осіб, які не мають нічого спільного у походженні. Цю помилку легко зробити у випадку дослідження прізвищ, які є часто вживаними і мають в основі просте ім'я, як то: Григор, Семен, Василь та інші. Прізвища, які мають індивідуальний характер, а мається перед усім на увазі шляхетські прізвища, виокремити і приписати до відповідних родів значно легше*"³¹.

Дійшли до нашого часу і так звані присяжні або записні книги 1654 р. Створення цих книг було пов'язане з рішенням Переяславської ради про укладення російсько-українського військово-політичного союзу, згідно з яким козаки та міщани Гетьманщини мали присягати на вірність цареві Олексію І. Імена і прізвища тих, хто присягнув записували у присяжні (записні) книги, які дійшли до нас у фрагментарному вигляді. З 18 книг збереглося тільки 2. Це присяжні книги Білоцерківського та Ніжинського полків (зберігаються у РДАДА, ф.124, оп.1, 1654, №3)³².

Як і Реєстр Війська Запорізького, присяжні книги 1654 р. представляють собою список з іменами та прізвищами полкової і сотенної старшини, міської верхівки (війти, отамани, бурмистри), козаків та міщан Гетьманщини, які присяглися на вірність цареві Олексію І. Використовуючи ці матеріали при проведенні генеалогічного дослідження, слід мати на увазі, що складалися вони представниками московського уряду, які, згідно з існуючою практикою, сильно змінювали українські патронімічні прізвища (якраз найпоширеніші) в Україні, "*обмосковлюючи*" їх. Так під їх пером "*Іваненко*" (Іванович, Іванюк, Іванченко тощо) ставав "*Івановым*"; "*Петренко*" (Петрович, Петриченко і т.д.) - "*Петровым*". Московські писці немилосердно калічили українські прізвища, особливо патронімічні, роблячи з Михайленків "*Михайлович*", з Юрченків та Ющенків - "*Юрьевич*" і т.д. Допускалися й інші перекозачення, викликані поганим розумінням московськими писцями української мови. Наприклад, "*Дутка*" замість "*Дудка*" тощо. Інші прізвища не завжди передавалися точно, але тут уже не помічається якоїсь системи³³.

При використанні джерел з першої групи необхідно також враховувати, що в Україні у XVII ст. офіційна ідентифікація особи ґрунтувалася на народно-побутовій

традиції. Уживання особових іменувань навіть у суто офіційних документах не було строго регламентованим, відзначалося різноманітністю форм і нестабільністю їх використання³⁴. На цій особливості утворення українських прізвищ та складності ідентифікації особи наголошував І. Франко. Він описує випадок, що трапився в Полтаві у 1667 р. з московським стольником Кікінім. Останній ніяк не міг вирішити одну скаргу через те, що прізвищ козаків, які згадувалися у скарзі, не було в полковому реєстрі. Ситуацію, що склалася, пояснив полковник Витязенко: *“А що козаки прозвищами не сходяться, так се тому, що у нас на Україні такий звичай, що люди називаються різними прозвищами: у одного чоловіка три й чотири прозвища: по батькові, по тестеві, по теці, по жінках прозиваються, і ось чому одні й ті самі люди у воєводи в мужицькому реєстрі написані одними прозвищами, а у нас у полковім козацькім іншими”*³⁵.

Таким чином, матеріали люстрацій, реєстр Війська Запорізького, присяжні книги містять незначну генеалогічну інформацію, тільки ім'я та прізвище людини. Тому, використовуючи ці джерела, слід обережно підходити до наявних у них даних. Їх можна використати як допоміжні джерела для підтвердження проживання родини на певній території в той час, коли створювався даний документ, а також для з'ясування біографічних фактів (наприклад, в якому полку і в якому званні відбували військову службу представники роду).

Більш інформативними, з точки зору генеалогічної інформації, є документи, що складають другу групу обліково-статистичних джерел - компути і ревізії козацьких полків, які проводилися на території Гетьманщини з початку XVIII ст. й до Румянцевського опису Малоросії 1765-1769 рр.³⁶

Це були різноманітні за формою і призначенням переписи, що відображали різний обсяг інформації про населення та його господарство. Спочатку для позначення перепису козацьких дворів і козаків як військових людей вживався термін *“компут”* (від польс. *komput* - визначений владою чисельний склад війська, реєстр, список). Але поступово він був витіснений більш загальним терміном *“ревізія”* (від лат. *revisio* - перегляд).

До наших часів збереглося небагато книг компутів і ревізій козацьких полків. У повному або частковому вигляді вони нині зберігаються у фондах ЦДІАК України³⁷ та у фонді О.Лазаревського в Інституті рукопису НБУВ³⁸, у бібліотеці ім.В.І.Леніна та Центральному державному архіві давніх актів у Москві.

Одним з перших, хто познайомив загал з цими документами, був О.Лазаревський, який у 1892 р. видав найдавніший перепис козаків *“Опис Конопської сотні 1711 р.”*³⁹. Через десять років побачила світ праця М.Астряба *“Население Малороссии по ревизиям 1729 и 1764 гг.”*⁴⁰. У 2004 р. Г.Швидько підготувала до друку матеріали ревізії Миргородського полку 1723 р.⁴¹

Компути і ревізії склалися з воєнною або фіскальною метою. До першої групи відносяться списки козаків, яких відправляли на роботи з будівництва каналів та укріплень далеко за межами України. Від поставленої мети залежав формуляр перепису. Книги компутів і ревізій створювалися у полкових канцеляріях на основі списків сотенних канцелярій, магістратів і ратуш. Звідси вони відправлялися до Генеральної Військової Канцелярії для контролю. Книги склалися у двох або трьох примірниках⁴².

Кожна книга мала свій заголовок, в якому зазначалося де і коли проводилася ревізія. Склалися вони з двох частин - ревізії козаків і ревізії міщан та посполитих. Записували тільки імена та прізвища чоловіків. З жінок до ревізії заносили імена та прізвища вдів. Але зустрічаються записи з вказівкою інших членів родини. Наведемо декілька прикладів таких записів.

“*Антон Короленко в него два брата Стефан и Василь, в них же брат Василий другой, особно от них живет в своем дворі, з діда и отца козаки*”⁴³, “*Григорий Филоненко, в него два сина, Никифор и Федор з них един отбувает службу*”⁴⁴, “*Пелагия Дашиха в ней два сина Василь и Наум*”⁴⁵.

Таким чином, книги компутів та ревізій містять більше інформації генеалогічного характеру, за їх допомогою можна дізнатися про інших членів родини і навіть реконструювати родинні зв'язки.

Отже, в архівосховищах України зберігаються різноманітні джерела обліково-демографічного характеру, зокрема такі, як матеріали люстрацій, присяжні списки, козацькі реєстри, компути, ревізії. Розглянувши інформативне наповнення цих джерел, приходимо до висновку, що при реконструкції родоводів вони не можуть складати основну базу дослідження. Однак наявність у них інформації про ім'я, прізвище осіб із зазначенням місця проживання чи військової служби в певний період та відомостей про інших членів їх родин (жінка, діти, брат, сестра, зять, племінник тощо) дає можливість розглядати їх в якості генеалогічного джерела та використовувати при проведенні генеалогічних досліджень.

¹Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. - К., 1992. - С.21.

²Лазаревський О. Малороссийские переписные книги 1661 г. // Чтения Общества Нестора Летописца. - Кн. XIII. - С.35-139; Швидько Г. Наукова цінність джерел економічно-статистичного характеру (на прикладі ревізійних книг) // Українська археографія: сучасний стан та перспективи розвитку. Тези доповідей републ. наради, грудень 1988 р. - К., 1988. - С.89-91; Крикун М. Масові статистичні джерела до історії Правобережної України XVII-XVIII ст. // Там само. - С.75-80; Кабузан В.М. Матеріали ревізій як источник по истории населения России XVIII - первой половины XIX в. (1718-1858): Дисс. ... канд. истор. наук. - М., 1959; Атаманенко В. Джерела вивчення демографії Волині XVI - пер. пол. XVII ст. // Український історик. - 2004. - №1-2 (161-162). - С.187-201 та інш.

³Див.: Юрченко Н.Л. Некоторые проблемы использования ревизских сказок как источника по исторической демографии // Вспомогательные исторические дисциплины. - Т. XXIV. - СПб., 1993. - С.184-185.

⁴Любченко В. До селянської генеалогії Поділля: можливість дослідження, джерела та їх інтерпретація // Українська генеалогія: теорія, методологія, історія та практика. - К., 1996. - С.152-153.

⁵Легун Ю. Ревізієні переписи кінця XVIII - сер. XIX ст. як джерело інформації щодо генеалогії селянських родин Подільської губернії // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. У 2 ч. - К., 2003. - №10. - Ч.1. - С.169-184; Легун Ю., Петренко О. Ревізієний перепис населення 1795 р.: Брацлавська губернія. - Вінниця, 2003. - 282 с.; Вони ж. Матеріали ревізієного перепису населення 1795-1796 рр. у фондах Державного архіву Вінницької області. Навчальний посібник. - Вінниця, 2005. - 72 с.; Легун Ю. В. Генеалогія селян Подільської губернії: джерела. - Вінниця, 2005. - 515 с.

⁶Легун Ю.В. Генеалогія селян Подільської губернії: джерела. - С.225, 169.

⁷Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи // Черниговские губернские ведомости. - 1867. - №408, 12-14, 16, 22, 24, 25, 28-33, 36, 40, 42, 43, 46, 49; 1868. - №4; 1873. - №14-19, 21-26, 34-51; 1886. - №33, 35-37, 44-46.

⁸Рклицкий М.В. Козаки Золотоношского уезда по данным Румянцевской описи 1767 г. // Статистический ежегодник Полтавского губернского земства на 1909 г. - Полтава, 1910. - С.91-347; Ткаченко М. Канівська сотня Переяславського полку за Румянцевською ревізією. - К., 1926. - 26 с. та інш.

⁹Багалея Д. Генеральная опись Малороссии // Киевская старина. - 1883. - №7. - С.402-432; Василенко Н. К вопросу о децентрализации наших исторических архивов. Судьба Румянцевской описи Малороссии // Там же. - 1892. - №12. - С.458-461; Максимович Г.А. Деятельность Румянцева-Задунайского по управлению Малороссией. - Нежин, 1913. - С.198-400.

¹⁰Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. - Ф.5361. - Оп.1. - Спр.270. - Арк.44-47.

¹¹Мадзюк І. Гоголівська сотня Переяславського полку за Румянцевською ревізією // Студії науково-дослідної кафедри історії України. - Вип.І. - К., 1929; Ковальський І.С. Генеральний опис 1765-69 рр. - джерело для вивчення соціально-економічних відносин на Лівобережній Україні // Український історичний журнал. - 1962. - №2 та інш.

¹²Генеральний опис Лівобережної України 1765-1769 рр. Показчик населених пунктів. - К., 1959. - 184 с.

- ¹³ *Волошин Ю.* Старовіри Гетьманщини в Генеральному описі Лівобережної України 1765-1769 рр. // Київська старовина. - 2002. - №2. - С.117-142.
- ¹⁴ Див.: *Лазаревский А.* Описание Старой Малороссии. Полк Нежинский. - К., 1893. - С.П.
- ¹⁵ *Оглоблин О.* Люди Старої України. - Мюнхен: Вид-во "Дніпрова хвиля", 1959. - С.289.
- ¹⁶ Інститут рукопису НБУВ (далі - ІР НБУВ). - Ф. 133. - №55. - Арк. 1-120зв.
- ¹⁷ Центральний державний історичний архів України, м. Київ (далі - ЦДІАК України). - Ф.57.
- ¹⁸ Софійський временник. - М., 1820. - Т.І. - С.261.
- ¹⁹ *Энциклопедический словарь / Ф.А.Брокгауз, И.А.Ефрон.* - СПб, 1896. - Т. XXIII. - С.241.
- ²⁰ Див.: Люстрації королівщин українських земель XVI-XVIII ст.: Матеріали до реєстру рукописних та друкованих текстів. - К., 1999.
- ²¹ Див.: *Яковенко Н.М.* Українська шляхта з кінця XVI - до середини XVII ст.: (Волинь і Центральна Україна). - К., 1993. - 416 с.; *Зазуляк Ю.П.* Шляхта руського воєводства у XV ст.: Дис. ... канд. істор. наук: 07.00.01. - Львів, 2004. - 192 с.
- ²² Див.: Люстрація Барського староства 1565 г. // Архив Юго-Западной России. - К., 1890. - Ч.7. - Т.2. - С.128-363.
- ²³ *Компан О.* До питання про заселеність України в XVII ст. // Український історичний журнал. - №1. - С.65-77.
- ²⁴ Архив Юго-Западной России. - К., 1886. - Ч.7. - Т.1.; К., 1890. - Т.2. - С.128-363; К., 1905. - Т.3.
- ²⁵ Люстрації королівщин українських земель XVI-XVIII ст.: Матеріали до реєстру рукописних та друкованих текстів. - К., 1999.
- ²⁶ *Дзира Я.* Палеографія "Реєстру всього війська Запорозького 1649 року" - видатної пам'ятки живої української мови середини XVII ст. // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. - К., 2000. - С.54.
- ²⁷ Див.: Реєстр Війська Запорізького 1649 року / Підгот. до друку *О.В.Тодійчук* (голов. упоряд.) та інш. - К., 1995. - С.17.
- ²⁸ Реєстр Війська Запорізького 1649 року... - 592 с.
- ²⁹ Див.: Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Редкол.: *В.А.Смолій* (відп. ред.) та інш. - К., 2007. - Т.2. - С.556.
- ³⁰ *Кривошея В.* Генеалогія українського козацтва: Нарис історії козацьких полків. - К., 2002. - С.51.
- ³¹ *Алфьоров О.* Генеалогія роду Голубів за матеріалами Реєстру Війська Запорозького 1649 р. // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. - Вип.ІV. - Львів, 2004. - С.17.
- ³² Воссоединение Украины с Россией. Документы и материалы. - М., 1954. - Т.3. - №226; Акты Юго-Западной России. - Т.Х. - С.339-240.
- ³³ Див.: *Кравець М., Мицик Ю.* З присяжних книг Ніжинського полку 1654 р. (Батурин) // Сіверянський літопис. - 2001. - №5. - С.22; *Вони ж.* З присяжних книг Ніжинського полку 1654 р. (Мена) // Там само. - 2002. - №1. - С.10.
- ³⁴ Див.: Реєстр ... - С.505.
- ³⁵ Див.: *Франко І.Я.* Причинки до української ономастики // *Франко І.Я.* Зібрання творів: У 50 т. - К., 1982. - Т.36. - С.393-394.
- ³⁶ *Максимович Г.А.* Указ. соч. - С.220-221; *Кривошея В.* Вказ. праця. - С.52-53.
- ³⁷ ЦДІАК України. - Ф.167. - Оп.1. - Спр.174-а, 384, 3204, 4898.
- ³⁸ ІР НБУВ. - Ф.І. - Спр.54336, 54337, 54479.
- ³⁹ Опись Конотопской сотни 1711 г. / Изд. *А.Лазаревского.* - Чернигов, 1892. - 30 с.
- ⁴⁰ *Астряб М.* Население Малороссии по ревизиям 1729 и 1764 гг. - Полтава, 1912. - 22 с.
- ⁴¹ *Швидько Г.К.* Компут і ревізія Миргородського полку 1723 р. - Дніпропетровськ, 2004. - 335 с.
- ⁴² Там само. - С.3.
- ⁴³ ІР НБУВ. - Ф.І. - Спр.54479. - Арк.8.
- ⁴⁴ Там само. - Арк.8зв.
- ⁴⁵ Там само. - Арк.10.

LOBKO N.V.

Features of Use of Registration-Statistical Documents of the XVI - the Beginning of the XVIII Cent. at Carrying out of Genealogical Researches

It is considered a question of use of registration-statistical materials in genealogical researches, it is characterised information potential of such sources as lustracii, the Register of the Army Zaporozhye, jury books, compotes, audits of cossaks regiments and their value for genealogical research is found out.